

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**ФОРМУВАННЯ ОСНОВ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ 9 КЛАСУ ЗСО З УРАХУВАННЯМ
МЕТОДИЧНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ**

Напрямок підготовки: 6.020303 Філологія*(англійська)

СВО – бакалавр

Виконавець: Мущинка Г.В.

Студентка 5-курсу групи ФА*з

_____

(підпис)

Науковий керівник:

канд.пед.наук, доц.Гарапко В.І.

_____

(підпис)

Робота допускається до захисту:

Зав.кафедри:

д.пед.наук, доц.Теличко Н.В.

_____

(підпис)

«_____»_____2020

Мукачево - 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ 9 КЛАСІВ.....	6
1.1 Методична інтерпретація лексики.....	6
1.2 Способи семантизації слів та словосполучень.....	16
1.3 Наочність у процесі формування іншомовної лексичної компетенції.....	22
Висновки до першого розділу.....	27
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ УЧНІВ 9 КЛАСУ.....	30
2.1 Формування активного, пасивного та потенціального словників учнів.....	30
2.2 Ознайомлення з новими лексичними одиницями та процес їх засвоєння.....	39
2.3 Комплекс вправ для навчання лексичного матеріалу.....	42
Висновки до другого розділу.....	51
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ЛЕКСИКИ.....	53
3.1 Організація та проведення експериментального навчання.....	53
3.2 Аналіз результатів експерименту.....	57
Висновки до третього розділу.....	59
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Лексична компетентність – це здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань та розуміння мовлення інших, яка базується на складній динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості. Успішність формування лексичної компетентності залежить від рівня сформованості лексичних навичок, обсягу отриманих і засвоєних знань про лексичну сторону мовлення та динамічної взаємодії цих складових на основі загальної мовної лексичної усвідомленості [2].

Аналіз досліджень і публікацій свідчить, що питання навчання лексичних одиниць і формування лексичної компетентності в цілому і лексичних навичок зокрема досліджувалося такими науковцями, як О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, С. Ю. Ніколаєва, В. Г. Редько. Етапи автоматизації та застосування нових лексичних одиниць досліджував С. П. Шатілов, а історію вітчизняної методики навчання іноземних мов – О. О. Миролубова. П. К. Бабинська зробила зіставний аналіз методичних підходів до навчання лексики

Запорукою успіху випускників навчального закладу є формування відповідних компетенцій та їх застосування на практиці. Такі пріоритети відображені в законах України «Про освіту» (2014 р.) та у «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року».

Проблема поділу лексики на активну та пасивну стоїть особливо гостро в основній та старшій школі. Багато вітчизняних та зарубіжних науковців працювали над цією темою: Алмазова Л.А.; Алхазіашвіли А.А. ; Бех П.О., Биркун Л.Б. ; Бурлаков М.О. ; Бухбіндер В.А. ; Василенко Л.Я. ; Васильєва М.М. ; Вишневський О.І. ; Вишневський О.І. ; Волкова Г.К. ; Гальскова Н.Д.; Гапонова С.В. ; Глечиків В.І. ; Гурвич П.Б. ; Давидова М.А. ; Демчук П.З. ; Демьяненко М.А., Лазаренко К.А., Мельник С.В. ; Єрмоленко Л.П. ; Зимняя И.А. ; Китайгородская Г.А. ; Колкер Я.М., Ніколаєва С.Ю. ; Устинова Е.С., Еналиєва Т.М.

Якщо вчитель розвиває усне мовлення на основі текстів, він цим самим

залучає до нього і ту лексику, яка фактично учнями не вживається. За таких умов важко сформувані стійкі навички володіння лексикою. Між тим, немає надійнішого шляху до марної трати часу, ніж заучування слів, які напевно будуть забутими [14, с. 100].

Однак ґрунтовного дослідження щодо формування англомовної лексичної компетенції учнів 9 класу ЗСО не має, що і зумовлює актуальність нашого дослідження, темою якого є: «Формування основ англомовної лексичної компетенції учнів 9 класу ЗСО з урахуванням методичної інтерпретації» .

Метою дослідження є узагальнити можливості формування англомовної лексичної компетенції учнів ЗСО засобами методичної інтерпретації.

Дослідження здійснювалось на основі таких теоретичних методів: аналітико-описовий метод опрацювання теоретичних і критичних джерел та ресурсів, пов'язаних з методикою викладання англійської мови, з метою ознайомлення із традиційними та інноваційними методиками викладання мови. Метод моделювання для вивчення об'єкта та ефективності його використання шляхом штучного створення й дослідження його аналога, який відображає суть роботи з певних сторін, що цікавлять дослідника. Метод узагальнення для систематизації отриманих результатів.

Об'єктом дослідження є особливості формування основ англомовної лексичної компетенції учнів 9 класу ЗСО з урахуванням методичної інтерпретації.

Предметом дослідження є аналіз процесу організації формування основ англомовної лексичної компетенції учнів 9 класу ЗСО засобами методичної інтерпретації.

Відповідно до мети, об'єкту і предмету дослідження було визначено завдання дослідження:

- узагальнити досвід вітчизняних та зарубіжних вчених-педагогів з проблематики становлення поняття методичної інтерпретація лексики та

його використання у навчальному процесі вивчення іноземної мови у закладах середньої освіти;

- визначити особливості методики навчання іншомовної лексики учнів 9 класу;

- експериментально перевірити ефективність методики навчання лексики.

Методологічною основою дослідження є принципи педагогічної антропології, ідеї гуманістичної психології, системний, культурологічний, діяльнісний підходи, концепція особистісно-орієнтованого педагогічного процесу. Рішення поставлених завдань і теоретичних висновків здійснювалася на основі використання комплексу дослідницьких методів та прийомів дослідження: аналізу літератури, вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

ВИСНОВКИ

Основною метою навчання іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах є розвиток в учнів уміння використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур сучасного світу. Основою комунікативного розвитку є комунікативні вміння, сформовані на основі мовних знань і навичок (фонетичних, лексичних, граматичних). Лексичний аспект спілкування має певні особливості, які полегшують його засвоєння, і такі, що його утруднюють. До перших відноситься зв'язок лексики із змістом комунікації, на що спрямована увага комунікантів. Це сприяє концентрації їх уваги і врешті-решт — засвоєнню. До других відноситься практично невичерпний запас лексики будь-якої західноєвропейської мови, а також великі труднощі засвоєння іншомовної лексики, що пов'язані з формою слова (звуковою, графічною, граматичною), його значенням, характером сполучуваності з іншими словами, вживанням слів, а також розходженням зі

словами рідної мови.

Викладене дозволяє зробити висновок про необхідність тривалої і трудомісткої роботи з метою засвоєння іншомовної лексики, яка передбачає як безперервне накопичення і розширення словникового запасу, так і оперування ним у різних видах мовленнєвої діяльності — аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Саме тому дане дослідження присвячене проблемі розробки методики формування іншомовної лексичної компетенції.

Основу вирішення поставленої проблеми становлять теоретичні засади навчання лексичного матеріалу. Ми проаналізували методичну інтерпретацію лексики, вивчили особливості активного, пасивного та потенціального словників учнів, дослідили поділ лексики на повнозначні та службово-структурні слова, визначили основні етапи роботи над лексикою, обґрунтували способи семантизації та особливості їх використання, розкрили важливість використання наочності при введенні та первинному закріпленні лексики.

В даній роботі нами запропонована раціональна методика навчання іншомовної лексики учнів 9 класу. Розроблено вправи на семантизацію лексики та вправи на формування активного, пасивного і потенціального словників учнів, а також комплекс вправ для навчання лексичного матеріалу.

Проведене нами дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

1. Знання іноземної мови асоціюється із знанням слів, в той час як володіння мовою — з лексичними навичками, які забезпечують функціонування лексики у спілкуванні. Тому, лексичні навички є одним з важливих і невід'ємних компонентів змісту навчання іноземної мови, їх формування і є метою навчання лексичного матеріалу.

2. І перекладні, і безперекладні способи семантизації мають свої переваги та свої недоліки. Вибір способу семантизації залежить від цілого ряду факторів, насамперед від особливостей самого слова: його форми, значення, сполучуваності, збігу або розбіжності зі словами рідної мови.

3. Формування лексичної компетенції здійснюється за допомогою

відповідного комплексу вправ. На середньому ступені навчання зростає роль письмових вправ, особливо тих, що виконуються учнями вдома самостійно. Поряд з комунікативними та умовно-комунікативними вправами використовуються некомунікативні у зв'язку з ускладненням лексичного матеріалу, що потребує використання аналітичних операцій для подолання труднощів, пов'язаних з формою, значенням та вживанням лексичних одиниць.

4. При навчанні іншомовної лексики важливим є використання різних видів наочності, оскільки вона відіграє роль емоційного збудника мовленнєвої діяльності учнів, допомагаючи їм усунути труднощі оформлення своєї думки іноземною мовою. Наочність активізує урок і підвищує його ефективність. Вона дає опору для формування власних думок і оформлення їх засобами іноземної мови.

5. Такі явища англійської мови, як синоніми, антоніми та омоніми, складають активний потенціальний багаж учнів, без засвоєння якого неможливо здійснити безперекладне читання іноземного тексту. Тому для їх належного засвоєння необхідно, щоб вони багаторазово повторювалися у текстах та вправах.

6. Систематизація лексичного матеріалу за допомогою конверсії є складовою частиною збагачення словникового запасу учнів і важливою ланкою в розвитку навичок та вмінь усного мовлення.

7. Результати експериментального навчання довели ефективність розробленої нами методики навчання іншомовної лексики на середньому ступені навчання. Вони підтвердили нашу гіпотезу: правильний вибір способу семантизації нових лексичних одиниць забезпечує досягнення учнями володіння лексичним матеріалом на достатньому рівні.

Дипломна робота не претендує на остаточне вирішення поставленої проблеми, а розроблена методика — на повноту та універсальність. У ній досліджено лише частину питань, пов'язаних з методикою навчання іншомовної лексики. Багато питань, на нашу думку, потребують подальшого

теоретичного та експериментального вивчення.

Теоретичні положення та висновки даного дослідження, а також методичні рекомендації можуть бути використані в процесі навчання іноземної мови в середніх навчальних закладах.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>